

Het Duitsland van Friedrich Merz neemt de leiding in Europa - en dat is maar goed ook

Door [Johannes Vervloed](#) - 11 maart 2025

Geplaatst in [Duitsland](#) - [Europese Unie](#) - [Friedrich Merz](#)

De beoogde nieuwe bondskanselier Friedrich Merz wil een leidende rol in Europa spelen. De tijd dat de Frans-Duitse as de regie had - waarbij Frankrijk de beslissingen nam en Duitsland de rekening betaalde - is voorbij.

De controverse over Oekraïne tussen Donald Trump en de meeste Europese regeringsleiders en de veronderstelde agenda van Vladimir Poetin om heel Europa onder Russische controle te brengen, heeft een discussie op gang gebracht om de verdediging van ons continent voortaan zelf ter hand te nemen. Om de woorden van Merz aan te halen: 'Mijn absolute prioriteit zal zijn om Europa zo snel mogelijk te versterken, zodat we stap voor stap echt onafhankelijk kunnen worden van de VS.' Een opvallende uitspraak van een Atlanticus, die Merz altijd verondersteld werd te zijn. De Fransen hebben zich sinds Charles de Gaulle altijd al onafhankelijk van de Amerikanen opgesteld, maar dat nu ook de Duitsers dat doen, is een teken aan de wand.

Met zijn oproep aan de Europeanen dat ze meer geld aan defensie moeten uitgeven en dat hij niet bereid is NAVO-lidstaten te verdedigen die op dat punt achterblijven, heeft Trump het verhaal de wereld ingebracht dat Amerika de NAVO zou willen verlaten. In werkelijkheid willen de Amerikanen slechts dat Europa meer verantwoordelijkheid neemt voor zijn [eigen verdediging](#). Toch hebben de meeste Europese regeringsleiders het opgevat als een serieus dreigement en zijn zij in Londen en Brussel bijeengekomen om te bespreken hoe een eigen Europese verdediging handen en voeten te geven.

Het Duitsland van Friedrich Merz neemt de leiding in Europa - en dat is maar goed ook

800 miljard euro

Twee vragen staan daarbij centraal. Ten eerste: hoe moet zo'n verdediging eruitzien? Is het een *'coalition of the willing'* zoals de Britten voorstellen, is het de EU zoals de Europese Commissie wil, of zijn er andere vormen van samenwerking denkbaar?

Een tweede vraag die men probeert te beantwoorden is hoe een en ander te financieren. Moet dat met behulp van een speciaal fonds en/of moeten de nationale bijdragen van de lidstaten worden verhoogd? De Europese Commissie heeft met haar *'Rearm Europe'*-plan voorgesteld om beide te doen. Enerzijds moet er een fonds van 150 miljard komen (gefinancierd met de facto eurobonds) waarmee lidstaten leningen kunnen krijgen om hun defensie op te krikken. Anderzijds krijgen in het voorstel van de Commissie de lidstaten van de EU de ruimte om buiten de begroting om defensie-uitgaven te kunnen doen. Die hoeven ze vier jaar lang niet mee te tellen conform het Stabiliteits- en Groeipact, dat onder meer een maximaal begrotingstekort van 3 procent van het bbp voorschrijft. Dit moet een bedrag van 650 miljard euro aan extra defensie-uitgaven opleveren. In totaal gaat het dus om een bedrag van 800 miljard euro.

De defensie-uitgaven kunnen op deze wijze worden opgevoerd met 1,5 procent van het bbp. Samen met de huidige NAVO-norm van 2 procent komt het defensiepercentage dan dus op 3,5 procent te liggen. Dat komt in de buurt van de door president Trump genoemde 5 procent.

Dat een dergelijke financiering van defensie-uitgaven het einde zou betekenen van de strenge begrotingsregels van het Stabiliteits- en Groei Pact, dat de euro een Latijnse munt wordt en dat de EU als geheel een schuldenunie wordt, valt buiten het kader van deze column. Het is een (rampen)scenario dat om een aparte beschouwing vraagt.

Wat het concreet allemaal oplevert, is nog grotendeels onduidelijk. Duitsland heeft in ieder geval de conclusie getrokken dat het niet langer aan de kant kan blijven staan op defensiegebied. Nadat de huidige bondskanselier Olaf Scholz al 100 miljard had vrijgemaakt om de Duitse defensie-inspanningen op te voeren, wil zijn beoogde opvolger Friedrich Merz nog eens 500 miljard in defensie en infrastructuur steken.

Eigen nucleaire afschrikking

Hij kan dat echter niet zomaar doen. Binnen de huidige begroting is daar geen ruimte voor. Het geld zal dus moeten worden geleend op de kapitaalmarkt. Volgens de Duitse grondwet is dat echter niet toegestaan. De zogenoemde *'Schuldenbremse'* verbiedt een dergelijke omvangrijke lening. Merz wil die regeling dan ook afschaffen. Hij heeft daarvoor een tweederde meerderheid nodig in zowel de Bondsdag als de Bondsraad (de vertegenwoordiging van de zestien deelstaatregeringen). De SPD zou al akkoord zijn en de Groenen staan eveneens niet onwelwillend tegenover het voorstel, dus dat lijkt geregeld. Merz dient echter snel te handelen, want op 25 maart wordt de Bondsdag in nieuwe samenstelling geïnaugureerd en krijgt de stevig gegroeide AfD een blokkerende stem. Of het

Het Duitsland van Friedrich Merz neemt de leiding in Europa - en dat is maar goed ook

Bundesverfassungsgericht (het grondwettelijk hof van Duitsland) akkoord gaat met deze strategie, is nog wel een vraag.

Hoe dan ook, onder Merz is Duitsland voornemens de Bundeswehr weer op sterkte te brengen en daarmee op het Europese toneel een belangrijke militaire rol te spelen. Maar het gaat nog verder dan dat. Met Emmanuel Macron heeft Merz al gesproken over de Franse atoomparaplu. Van de Amerikanen wil hij niet langer afhankelijk zijn. (Heel) Europa moet in zijn visie een eigen nucleaire afschrikking krijgen.

De nieuwe assertieve opstelling van Duitsland is voor sommigen een verrassing. Maar de relatie tussen Duitsland en Frankrijk staat al langer op gespannen voet. Duitsland heeft het schuldgevoel over de Tweede Wereldoorlog afgeschud en gaat steeds meer z'n eigen gang. De stilzwijgende afspraak dat Frankrijk de leiding heeft in Europa en dat Duitsland de rekening betaalt, [geldt niet langer](#).

De nieuwe Duitse ambitie zien we ook terug in de verhouding tot de Europese Commissie. Commissievoorzitter Ursula von der Leyen staat al geruime tijd onder druk van haar partijgenoot Merz en ook van Manfred Weber, de Duitse voorzitter van de christendemocraten in het Europees Parlement. De twee willen voorkomen dat de Duitse auto-industrie het slachtoffer wordt van het EU-klimaatbeleid en pleiten voor afzwakking van de Green Deal.

Internationale sleutelrol voor Merz

Een volgende te verwachten stap is dat Duitsland een leidende rol krijgt bij het uitzetten van de internationale koers van de Europese Unie. Emmanuel Macron en Keir Starmer kwamen onlangs onverrichter zake terug uit Washington; Ursula von der Leyen werd niet eens uitgenodigd voor een gesprek. Zodra Merz is geïnstalleerd als bondskanselier neemt hij ongetwijfeld het eerste vliegtuig naar de overkant van de Atlantische Oceaan. Hij kent de Verenigde Staten goed, heeft een verleden bij de Amerikaanse vermogensbeheerder BlackRock en zal het gesprek met president Trump namens Europa aangaan.

Wellicht ook kan de kloof tussen de VS en Europa inzake normen en waarden, die onlangs in München door vicepresident J.D. Vance aan de orde werd gesteld, door de centrumrechtse Merz worden overbrugd. Dat zou de redding betekenen van de trans-Atlantische betrekkingen (met meer eigen verantwoordelijkheid van Europa, maar niet zonder de Amerikanen) en wellicht kan dan zelfs een lang verwacht handelsakkoord tussen de EU en de VS worden afgesloten.

Rampzalig alternatief

Of is dat een onrealistisch perspectief? Het alternatief is hoe dan ook rampzalig: Amerika dat zich met veiligheidsparaplu en al van Europa afkeert, een handelsoorlog waar niemand baat bij heeft en het uiteenvallen van het democratische Westen.

WYNIA'S WEEK

Het Duitsland van Friedrich Merz neemt de leiding in Europa - en dat is maar goed ook

Op eigen benen wordt Europa geen grootmacht, dat is onverantwoord wensdenken. Als we onze belangrijkste bondgenoot, de Verenigde Staten, verliezen, wordt ons continent een speelveld - en worden we gesandwiched tussen China, Rusland en Amerika.

***Johannes Vervloed** was gedurende bijna vier decennia verbonden aan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, met als standplaatsen onder meer Jakarta, Sint-Petersburg en Parijs.*

*De groei en bloei van **Wynia's Week** is te danken aan de donateurs. **Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#).** Hartelijk dank!*